

SERIJA PLAKATA U STILU NAIVNE UMJETNOSTI NA TEMU ISELJENE HRVATSKE

Stankir, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Algebra University College / Visoko učilište Algebra**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:225:220330>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-22**

Repository / Repozitorij:

[Algebra University - Repository of Algebra University](#)

VISOKO UČILIŠTE ALGEBRA

Preddiplomski stručni studij oblikovanja tržišnih komunikacija

ZAVRŠNI RAD

**SERIJA PLAKATA U STILU
NAIVNE UMJETNOSTI NA TEMU
ISELJENE HRVATSKE**

Petra Stankir

Zagreb, ožujak 2023.

Student vlastoručno potpisuje Završni rad na prvoj stranici ispred Predgovora s datumom i oznakom mjesta završetka rada te naznakom:

„Pod punom odgovornošću pismeno potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor, te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada“.

U Zagrebu, 28.2.2023.

Predgovor

Zahvaljujem se svom mentoru prof. Ivanu Križanu na pruženoj pomoći i stručnim savjetima koji su mi pomogli tijekom izrade završnog rada. Hvala mojoj obitelji bez kojih sve ovo ne bi bilo moguće i svim mojim prijateljima te profesorima koji su bili uz mene tijekom mog studiranja.

"Hvala" je najbolja molitva da svatko može reći. Ja kažem da je jedna dosta. Hvala izražava ekstremnu zahvalnost, poniznost, razumijevanje.

Temeljem članka 8. Pravilnika o završnom radu i završnom ispitu na preddiplomskom studiju Visokog učilišta Algebra sačinjena je ova

Potvrda o dodjeli završnog rada

kojom se potvrđuje da studentica Petra Stankir, JMBAG 0276002972, OIB 05469517082 u šk. godini 2021./2022., studij: Oblikovanje tržišnih komunikacija - Preddiplomski studij, od strane povjerenstva za provedbu završnog ispita, dana 27.02.2022. godine, ima odobrenu izradu završnog rada s temom:

Serija plakata u stilu naivne umjetnosti na temu iseljene Hrvatske

i sažetkom rada: Obzirom da je iseljavanje iz Domovine, u potrazi za boljim životom, ali i perspektivama općenito postao aktualniji problem današnjice, stvorila se potreba za kreiranjem serije plakata. Oni bi istovremeno prikazivali ljepotu i raznolikost hrvatskih krajolika, pozivali na osviještenost o veličini problema iseljavanja, ali i otvorili mogućnost za odluku o potencijalnom povratku u Domovinu, sve to u stilu naivne umjetnosti.

Cilj je svakako ukazati na to koliko ozbiljne razmjere zahvaća problem iseljavanja, ali i na neki način oživjeti već zaboravljeni, ali vrlo bitan pravac u umjetnosti - naivu.

Mentor je: Ivan Križan.

Odobrenjem završnog rada studentici je omogućen upis kolegija "Izrada završnog projekta/Praksa" te je sukladno članku 8. Pravilnika o završnom radu i završnom ispitu dužan najkasnije do početka nastave ljetnog semestra u sljedećoj školskoj godini, uspješno obraniti završni rad uspješnim polaganjem završnog ispita.

U protivnom studentica može zatražiti novog mentora/icu i temu te ponovo upisati kolegij "Izrada završnog projekta/Praksa" budući da rad koji nije predan i obranjen na završnom ispitu u roku određenom Pravilnikom završnom radu i završnom ispitu prestaje vrijediti. Izrada novog završnog rada se izvodi sukladno rokovima određenima za školsku godinu u kojoj je studentici određen novi mentor/ica i dodijeljen novi završni rad.

Potpis studentice:

Potpis mentora:

Potpis predsjednika
povjerenstva:

Ova potvrda izdaje se u 4 (četiri) primjerka od kojih 3 (tri) idu kao prilog završnom radu.

Sažetak

Iseljavanje je od davnina, nažalost, ključna komponenta hrvatskoga društva, a to se najbolje može vidjeti kroz nekoliko velikih iseljeničkih valova tijekom povijesti. Međutim, onom posljednjem, koji je započeo pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj Uniji 2013. godine, a traje još i danas, može svjedočiti svatko od nas. Taj problem je svakako najočitiji kroz narušenu demografsku, društvenu, ali i gospodarsku strukturu.

Obzirom da je iseljavanje iz Domovine, u potrazi za boljim životom, ali i perspektivama općenito postao aktualniji problem današnjice, stvorila se potreba za kreiranjem serije plakata. Oni bi istovremeno prikazivali ljepotu i raznolikost hrvatskih krajolika, pozivali na osviještenost o veličini problema iseljavanja, ali i otvorili mogućnost za odluku o potencijalnom povratku u Domovinu, sve to u stilu naivne umjetnosti.

Cilj je svakako ukazati na to koliko ozbiljne razmjere zahvaća problem iseljavanja, ali i na neki način oživjeti već zaboravljeni, ali vrlo bitan pravac u umjetnosti - naivu.

Rad je realiziran u obliku teorijskog i praktičnog dijela. Teorijski dio obuhvaća analizu iseljeničtva, trenutno demografsko stanje, ali i povijesti i elemente naivne umjetnosti. S druge strane, u praktičnom je dijelu prikazan proces izrade, finalna vizualna rješenja, ali i sama primjena plakata. Na samom kraju, provedena je anketa o uspješnosti.

Abstract

Emigration has, unfortunately, been a key component of Croatian society since ancient times, and this can best be seen through several large waves of emigration throughout history. However, the last one, which started with the accession of the Republic of Croatia to the European Union in 2013, and continues today, can be witnessed by each of us. This problem is certainly the most obvious through the damaged demographic, social and economic structure.

Considering that emigration from the Homeland, in search for a better life, but also perspectives in general, has become a more pressing problem today, the need to create a series of posters has arisen. They would simultaneously show the beauty and diversity of Croatian landscapes, call for awareness of the magnitude of the problem of emigration, but also open up the possibility for a decision on a potential return to the Homeland, all in the style of naive art.

The goal is certainly to point out how serious the problem of emigration is, but also in some way to revive an already forgotten but very important direction in art - the naive.

The work was realized in the form of a theoretical and practical part. The theoretical part includes the analysis of emigration, the current demographic situation, but also the history and elements of naive art. On the other hand, the practical part shows the production process, the final visual solutions, but also the actual application of the posters. At the very end, a survey was conducted.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Problem	2
2.1. Iseljeništvo u Hrvatskoj	2
3. Istraživanje i analiza teme	4
3.1. Analiza iseljeništva u Hrvatskoj	4
3.1.1. Iseljeništvo kroz godine po regijama	4
3.1.2. Demografsko stanje	6
3.2. Analiza vizualnog stila naivne umjetnosti	7
3.2.1. Povijest naivne umjetnosti	7
3.2.2. Naivna umjetnost danas.....	11
3.2.3. Elementi i motivi vizualnog stila	12
3.3. Analiza prezentacije plakata	14
4. Finalna vizualna rješenja	15
4.1. Proces izrade ilustracija	15
4.2. Ilustracije	22
4.3. Slogan i tekst.....	28
4.4. Tipografija	29
4.5. Prijelom plakata u mreži	30
4.6. Finalni plakati	31
4.7. Vizualizacija primjene plakata.....	37
5. Testiranje	40
5.1. Izrada Ankete	40
5.2. Utvrđivanje uspješnosti kroz anketu	41
Zaključak	44
Literatura	45

1. Uvod

Iseljavanje Hrvata započelo je još u davnom 15. stoljeću, nakon čega su i nastale hrvatske nacionalne manjine u državama poput Mađarske, Austrije, Italije i slično. Sve se to nastavilo kroz 19. i 20. stoljeće, pa tako traje i danas. Ljudi neprestano napuštaju svoje domove u potrazi za kvalitetnijim i ispunjenijim životom, za mjestima na kojima će moći ostvariti svoj puni potencijal i iskoristiti svoja znanja u najbolje moguće svrhe. To stvara niz problema za narod koji ostaje, za Domovinu općenito. Zbog iseljavanja narušava se cjelokupna demografska slika, polagano propada i gospodarstvo, ali i mi kao društvo, kao narod, gubimo neku vrstu autonomije.

S napuštenošću i odumiranjem može se povezati i pravac u umjetnosti 20. stoljeća – naiva. Ona u najširem smislu obuhvaća samouke, neškolovane umjetnike, čiji su radovi itekako bitan komadić mozaika u šarolikoj povijesti hrvatske umjetnosti i ni pod koju cijenu ne bi trebali biti zaboravljeni.

Oba ta segmenta dovela su do potrebe za kreiranjem serije plakata, kako bi se prenijela što jača poruka, kako za iseljništvo, tako i za zaboravljenu naivnu umjetnost. Fokus je stavljen na poticanje naroda na prestanak iseljavanja, osvješćivanje o ljepotama i mogućnostima koje pruža Domovina, kroz prikaze raznolikih krajolika, ali i na oživljavanje zaboravljene naivne umjetnosti.

Cilj je kroz prikaze prirodnih ljepota dočarati kako oni izgledaju kada u njima ima i djeluje čovjek, ljudi, ali i kako izgledaju kada su napušteni. Serija će se sastojati od šest plakata, oni će prikazivati različite krajolike, a to su Slavonija, Dalmacija, Gorski Kotar, Zagorje, Posavina i Podravina iz koje i dolazi većina umjetnika već spomenutog pravca u umjetnosti.

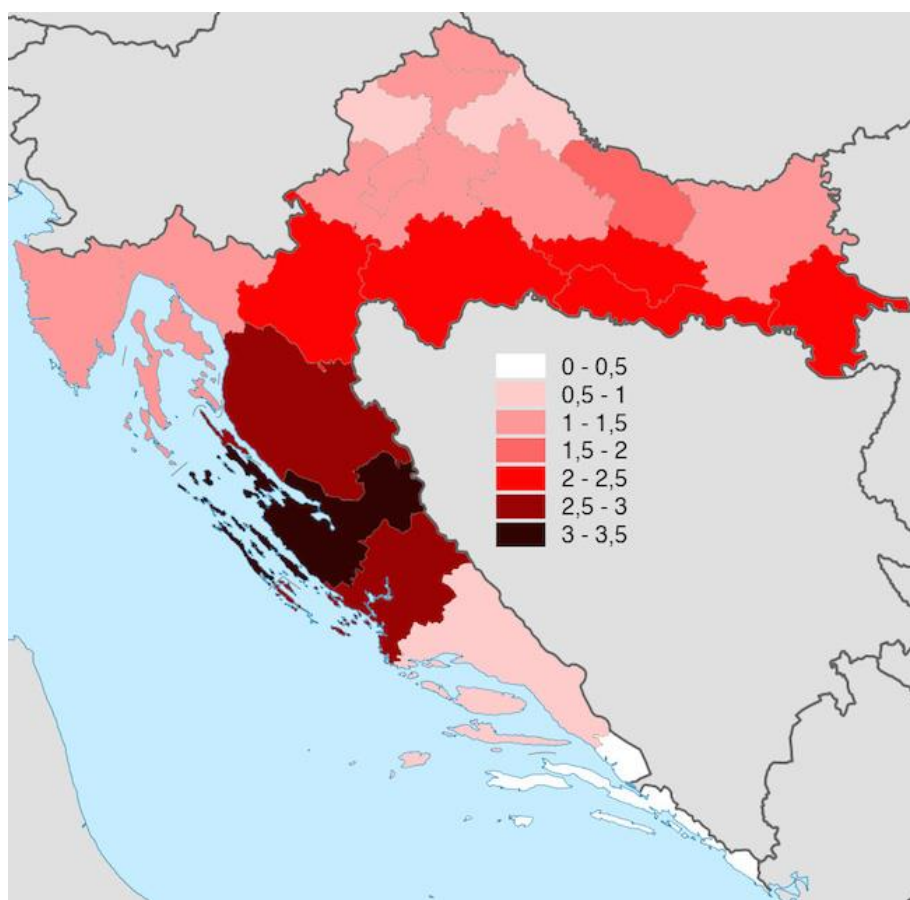
Crtam svijet oko sebe kao način da shvatite kako se stvari grade ili sastavljaju i kako se odnose jedna prema drugoj. Jednostavno ponovljeni oblici i komponente pronađene u prirodi me najviše inspiriraju, kao i boje predmeta koje je izradio čovjek. Također sam fascinirana idejom da je sve međusobno povezano, da je sve dio veće cjeline, da je sve isto kao i ostalo, samo na različitim ljestvicama. (Rothman, 2011)

2. Problem

U sljedećim poglavljima bit će predstavljen problem rada. S obzirom na to da je proces iseljavanja jedan od temeljnih problema danas, u radu će biti predstavljena serija plakata iseljavanja iz Republike Hrvatske što se ujedno smatra i problemom rada.

2.1. Iseljništvo u Hrvatskoj

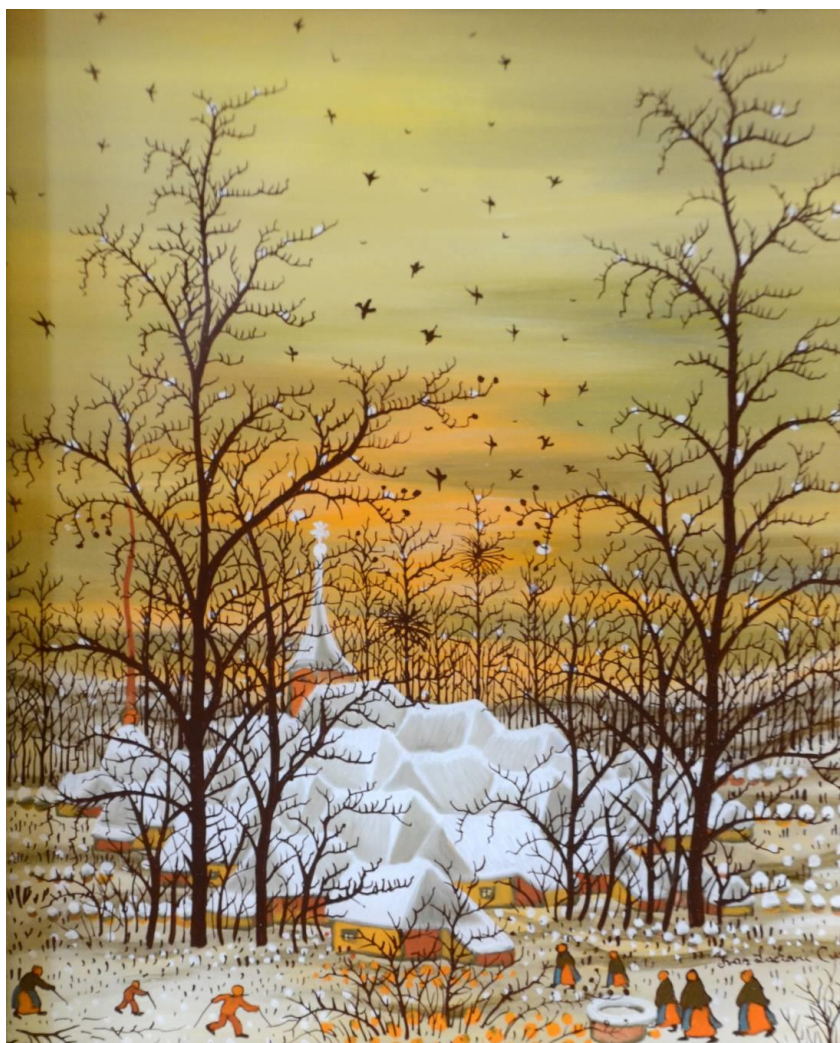
Iseljavanje je jedan od temeljnih problema s kojima se suočava Republika Hrvatska, a kako uskoro ne bi naše društvo doživjelo demografski egzodus potrebno je buditi svijest o razmjerima iseljavanja stanovništva iz Republike Hrvatske. Predmet rada je kroz ilustracije na plakatima, koristeći se naivnom umjetnošću, prikazati iseljene krajolike u Republici Hrvatskoj. S obzirom na veliki broj hrvatskih iseljenika, 12. veljače 1951. godine, u Zagrebu je osnovana Matica iseljenika Hrvatske (MIH) kulturno-prosvjetno društvo, s namjerom održavanja kulturnih i prijateljskih veza između iseljništva i domovine navodi Voljevac, (2000).

Slika 2.1. Karta Iseljništva

2.2. Nestajanje naivne umjetnosti

Naivnu umjetnost karakterizira djetinjasta jednostavnost i iskrenost, a često postoji i neugodan odnos s formalnim kvalitetama slikarstva, primjerice ignoriranje tradicionalna tri pravila perspektive. Definirali su ih progresivni slikari renesanse, koji su tvrdili da za stvaranje uravnoteženog umjetničkog djela umjetnici moraju smanjivati veličinu predmeta proporcionalno s udaljenošću, koristiti prigušene boje s udaljenošću i smanjivati preciznost detalja s udaljenošću. Prije 20. stoljeća, naivna umjetnost je u svom najosnovnijem smislu bila svaki oblik vizualne umjetnosti koji je stvorila osoba koja nije imala formalno obrazovanje i obuku profesionalnog umjetnika. Nestanak naivne umjetnosti, odnosno slabija posjećenost takvih izložbi i prodaja radova, neizbježna je slika suvremene likovne scene. Sukladno tome će se kroz ovaj rad prikazati serija plakata iseljenih krajolika u Republici Hrvatskoj koristeći se upravo naivnom umjetnošću s ciljem podizanja svijesti vrijednosti naivne umjetnosti te podizanja svijesti o problemu iseljavanja stanovništva u Republici Hrvatskoj.

Slika 2.1. nepoznat autor Naivne umjetnosti

3. Istraživanje i analiza teme

Od prapovijesti i antičkih vremena preko današnje Hrvatske i susjednih krajeva prelazila je nekolicina glavnih migracijskih pravaca. Migracijska slika hrvatskih zemalja dugo je bila uvjetovana činjenicom da se ovdje sastaju Sredozemlje, Srednja i Istočna Europa i utjecaji Orijenta. Ta je činjenica imala snažan odraz na etnogenezu i sociokulturni život pučanstva (Heršak, 1993).

3.1. Analiza iseljeništa u Hrvatskoj

3.1.1. Iseljeništa kroz godine po regijama

Masovne migracije s područja današnje Hrvatske imaju dugu povijest, a započete su kao rezultat čestih ratova između Osmanlija i Habsburgovaca (15.-18. stoljeća). Prema relevantnim demografsko-statističkim pokazateljima, stanovništvo Hrvatske obilježavaju smanjujući fertilitet, negativni prirodni prirast (prirodna depopulacija), emigracijska depopulacija, ukupna depopulacija i starenje stanovništva. Takva populacijska slika Hrvatske izraz je demografskih kretanja i društvenih zbivanja kroz stoljeća, ali su u njezinu oblikovanju glavnu ulogu imale prilike tijekom 20. stoljeća, sa sve naglašenijom akceleracijom prema današnjici (Nejašmić, 2014).

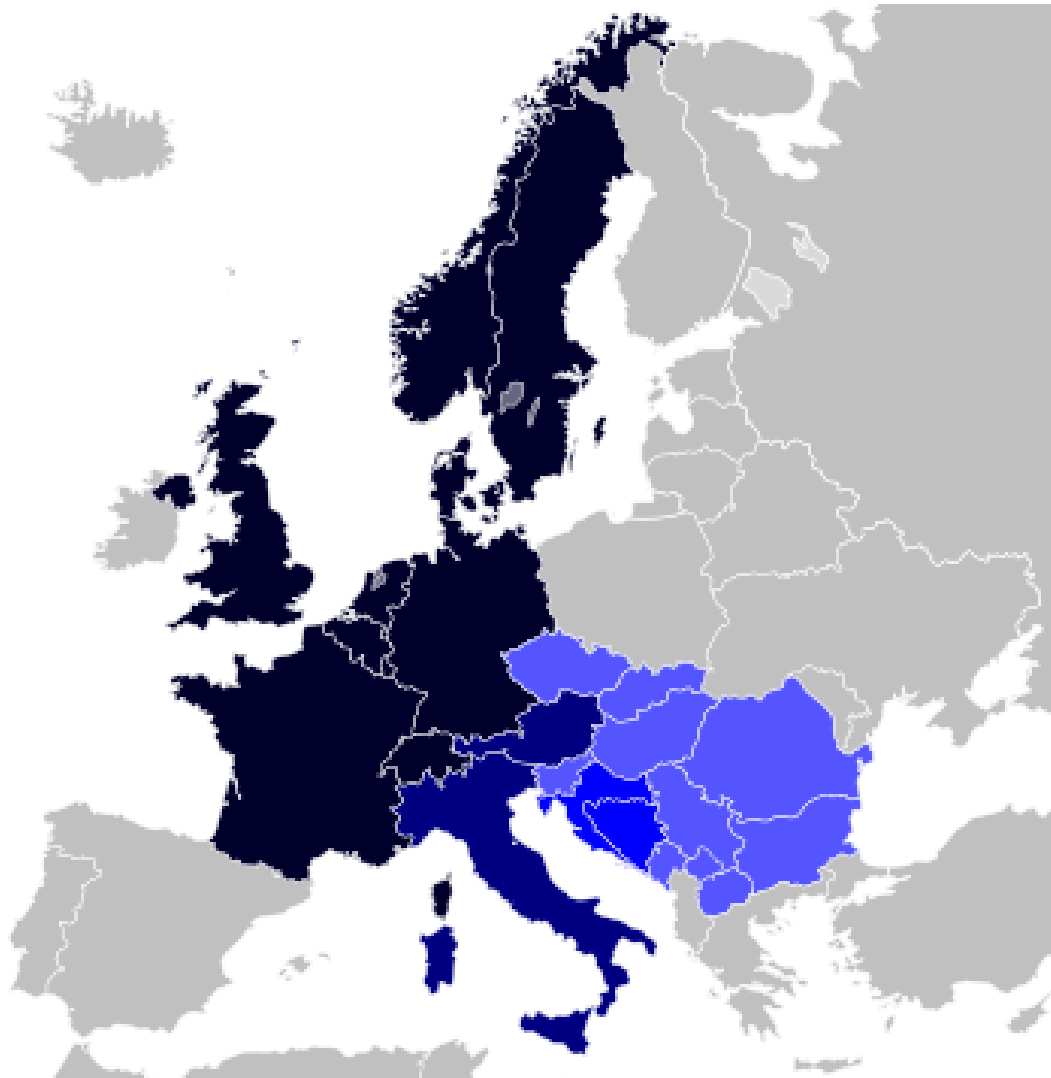
Današnje hrvatske manjine u SAD-u, Kanadi, Južnoj Americi, ali i u europskim zemljama poput Njemačke, Austrije, Mađarske, Slovačke, Češke, Rumunjske, Srbije i Italije potječu izravno iz ovih ranih migracijskih tokova.

Industrijski rast i rastuća svjetska tržišta rada u SAD-u i Kanadi potakle su radnike iz nerazvijenih europskih regija poput Hrvatske, na potragu za poslom, navode Gregurović i Mlinarić (2012).

Nejašmić (1991) navodi kako su političke i ekonomske posljedice Drugog svjetskog rata stvorile su nove vrste migracija (u prvom redu raseljenih osoba i izbjeglica) i nova odredišta (Nejašmić, 1991). Sljedeći valovi se, prema istom autoru, vezuju za izraz „radnici na privremenom radu u inozemstvu“ (poznat i kao „Gastarbeiters“). Hrvatska je imala jedan od najvećih udjela u broju iseljenika po glavi ukupnog stanovništva, veći od njezinog udjela u ukupnom stanovništvu Jugoslavije (Baučić 1973).

Početak devedesetih godina Hrvatska ulazi u jednu od posebnijih etapa svoga društveno-političkog i demografskog razvoja. Domovinski rat te poratne i tranzicijske teškoće, uz neizbježan utjecaj na društvena zbivanja i procese, posebice su uzdrmali demografska kretanja. Migracije su uključivale žrtve prisilne migracije (izbjeglice) i ekonomske migrante (Mesić 1992).

U periodu od 2015. do 2019. godine stanovništvo Hrvatske se, prema službenim podacima Eurostata, samo zahvaljujući iseljavanju smanjilo za 4,26 stanovnika na svakih 1000 građana, što je drugi najveći pad stanovništva putem migracija u Europskoj uniji: lošije stoji samo Litva, koja je u istom periodu izgubila 5,04 stanovnika na svakih 1000 žitelja (Eurostat, 2019).

Slika 3.1. Karta s ucrtanom Republikom Hrvatskom, zemljama s trad. hrv. Manjinom te zemljama s hrvatskim iseljeništvom

3.1.2. Demografsko stanje

Prema posljednjim procjenama UN-a Hrvatska i države Zapadnog Balkana gube populaciju takvim intenzitetom da su postali demografski najugroženije područje svijeta. Stoga, iseljavanje i demografija, a ne klimatske promjene i COVID-19, ključan su problem Hrvatske i zemalja Zapadnog Balkana (Jurić i Hadžić, 2021).

U Hrvatskoj se 1973. do 2009. bilježi proporcionalno najveći pad stanovništva. Osim toga, broj umrlih krajem 20. stoljeća premašio je broj živorođene djece prvi put u novijoj povijesti, a taj se trend nastavio i nakon rata (Akrap, 2015).

Jurić i Hadžić (2021) ukazuju na podatke iz studije „Demografski razvoj kao osnova za planiranje razvoja mirovinskog sustava“, u kojoj se navodi da će se hrvatska populacija u sljedećih 10 godina smanjiti za čak 800.000 (HZMO, 2017.) Hrvatska ima gotovo isti broj umirovljenika (1.228.020) i nezaposlenih (309.000), kao i zaposlenih (1.566.000). Stopa fertiliteta (broj rođene djece po ženi) iznosi 1,4, što je daleko od stope 2,1, koja osigurava zamjenu generacija. Sukladno svemu iznesenom, u Hrvatskoj bi se godišnje trebalo rađati minimalno 55.000 djece kako bi se populacija revitalizirala, dok je prosjek proteklih pet godina 38.000 (Jurić i Hadžić, 2021).

Akrap (2015) sugerira da ukupne i strukture demografske značajke već sada od kreatora javnih politika zahtijevaju oblikovanje nove ekonomske, porezne, zdravstvene, mirovinske, obrazovne, socijalne, obiteljske politike i općenito javnih politika na koje utječu demografske promjene. I bez rasta standarda u zadovoljavanju elementarnih potreba umirovljeničke populacije rast će javni rashodi, jer zbog dugoročnog opadanja fertiliteta naraštaji koji ulaze u umirovljeničku dob uvijek su brojniji u odnosu na naraštaje koji pristižu u radnu dob. Stoga i u situaciji pune zaposlenost valja očekivati produblјivanje, u srednjem i posebno dugom roku, poteškoća u mirovinskom i zdravstvenom sustavu. Recentne demografske trendove u Hrvatskoj nemoguće je zaustaviti i preokrenuti u pozitivnom smjeru bez promišljene sustavne dugoročne državne intervencije, od lokalne zajednice do središnjih državnih institucija. Provođenjem niza međusobno koordiniranih mjera pronatalitetne i redistributivne populacijske politike u dugom roku mogu se preokrenuti nepovoljni demografski trendovi, a to pokazuju iskustva nezanemarivog broja europskih zemalja (Akrap, 2015).

3.2. Analiza vizualnog stila naivne umjetnosti

Kroz sljedeća poglavlja bit će prikazana povijest naivne umjetnosti, pojmovno određenje naivne umjetnosti te elementi i motivi vizualnog stila.

3.2.1. Povijest naivne umjetnosti

Prema hrvatskoj enciklopediji, naziv naivna umjetnost učvrstio se u svijetu konvencijom, a prethodio mu je niz imena: slikari svetoga srca, nedjeljni slikari, pučki majstori realnosti, pučka umjetnost, slikari instinkta, primitivna umjetnost, marginalna, samouka ili izvorna umjetnost (<https://www.enciklopedija.hr>, 2023).

Pojam naive, odnosno naivne umjetnosti danas je prihvaćen u gotovo svim europskim zemljama gdje je taj fenomen postigao najvišu razinu, odnosno gdje je teoretski i kritički najdjelotvornije popraćen. To su države poput Francuske, Njemačke, Hrvatske, Srbije, Italije, Slovačke i Švicarske. No, potrebno je naivu definirati kao poseban segment: naiva, nazivana i naivnom umjetnošću, umjetnošću naivnih, primitivnom umjetnošću itd., poseban je segment umjetnosti (Večenaj Živičnjak, 2017).

Naivna umjetnost kao rezultat čovjekove potrebe za kreativnim izražavanjem, bez obzira kojeg on bio obrazovanja i podrijetla, izuzme li se diktat sredine — narudžbu (pod ovim drugim u njene okvire mogli bi se smjestiti različiti portretisti, vedutisti i putujući samouki slikari 18. i 19. stoljeća) svoju povijest u europskoj povijesti umjetnosti bilježi tek nešto više od stoljeća, ukoliko se za prvi datum njezine pojave smatra 1886. godina i Salon des Independents u Parizu na kojem prvi put izlaže „otac“ europskog naivnog slikarstva Henri Rousseau Le Douanier (Križić, 1982).

Naivni umjetnički krug uglavnom čine samonikli, samouki slikari i kipari bez formalne likovne naobrazbe. Nedostatak formalne naobrazbe sasvim sigurno ne isključuje prirodnu inteligenciju i slikarsko nadahnuće, a naivni umjetnici su pokazali kako naobrazba nije uvjet za doseg u svjetski likovni vrh i postizanje vrsne umjetničke razine.

U suvremenoj znanstvenoj literaturi se spontanost, nevinost, iskrenost i prirodnost navode kao glavne odrednice naivne umjetnosti koje su i publika i kritičari lako prepoznali i cijene ih izuzetno.

Začetak naivnoga slikarstva u Hrvatskoj vezuje se za izložbu Udruženja umjetnika Zemlja – akademskih slikara, kipara i arhitekata, održanu u Zagrebu 1931. godine. Na toj izložbi su, na

inicijativu Krste Hegedušića, izložena djela Ivana Generalića i Franje Mraza, seljaka-slikara iz malog podravskog sela Hlebina. Nakon toga je Hlebinska škola zagospodarila svjetskim galerijama kao pravo čudo (Vince, Deplo, Rogić Nehajev, 1996).

Dakle, pod pojmom Hlebinska škola podrazumijeva se slikarstvo seljaka-slikara iz Hlebina i okolice, na sjeveru Hrvatske. Sve te umjetnike karakterizira srodna tematika – ponajprije prizori iz svakodnevnog života, život seljaka i zajednice na selu, podravski pejzaži, način individualnog predočivanja vegetacije, tla i neba, običaji i narodna vjerovanja koja su u to vrijeme bila svakodnevnica, duhovnost, odnosno vjera bez koje je tadašnji seoski čovjek bio izgubljen, sakralna tematika u opusu nekih slikara itd. (Večenaj Živičnjak, 2017). Ista autorica nadalje ukazuje kako je osnovna specifičnost naivnoga slikarstva Hlebinske škole jedinstvena tehnika slikanja uljanim bojama po poledini stakla. Hlebinska škola iznjedrila je nekoliko generacija uglednih umjetnika čija su djela izlagana diljem svijeta.

Hrvatski muzej naivne umjetnosti (HMNU) je prvi muzej posvećen ovoj vrsti umjetnosti u svijetu. Osnovan je 1952. godine pod nazivom Seljačka umjetnička galerija. Muzej je od samih početaka specijaliziran da sakuplja, obrađuje i izlaže isključivo djela naivnih stvaralaca (Križić, 1982). Danas Hrvatski muzej naivne umjetnosti u svom fondusu ima više od 1900 umjetnina. U kolekciji su najbrojnija djela hrvatskih umjetnika, no Muzej posjeduje i respektabilnu zbirku djela inozemnih autora. Stalni postav otvoren je 1996. godine izložbom hrvatskih autora koji su se afirmirali u razdoblju od 1930. do 1970. godine: Ivana Generalića, Mirka Viriusa, Petra Smajića, Ivana Večenaja, Ivana Rabuzina, Slavka Stolnika i Ivana Lackovića i drugih (Crnković, 2000).

Slika 3.2. Ivan Generalić, „Žeteoci“, oko

Slika 3.3. Mirko Virius, „Žetva“, oko

Slika 3.4. Ivan Večenaj, „Krave voze drva“,

Slika 3.5. Ivan Rabuzin, „Selo i cvijeće“, 1965.

Slika 3.6. Slavko Stolnik, „Lokal“, 1974.

Slika 3.7. Ivan Lacković, „Cvijet u polju“,

3.2.2. Naivna umjetnost danas

Naivno slikarstvo, kao umjetnički fenomen koji je obilježio 20. stoljeće pojavio se na određenom teritoriju, u određeno vrijeme te je imao svoj početak, uzlaznu, ali i silaznu putanju. Može se reći kako su na ovaj „životni ciklus“ naivne umjetnosti značajno utjecale brojne promjene, poput globalizacije, koje su rezultirale promjenom načina života i umjetničkih trendova.

Špoljar (2012) ukazuje kako se već koncem 80-ih počeo smanjivati i broj posjetitelja na izložbama naivne umjetnosti kao i svekolik opći interes za naivu. Na to je naišla ekonomska i politička kriza te domovinski rat uslijed čega su drugi interesi postali važniji. Uz navedeno, nedostatak analize današnjega stanja u naivi i odsustvo svake vizije o budućnosti naive, izostanak velikih izložaba posvećenih najvažnijim autorima i problemskim temama dodatno su utjecali na pad popularnosti naive.

Ipak, naivna umjetnost se posljednjih par godina u svim službenim dokumentima i projekcijama razvoja Hrvatske spominje prvenstveno kao povijesni, kulturni, pa onda i kao turistički resurs povezan s ekonomijom (Špoljar, 2012).

Večenaj Živičnjak (2017) iznosi podatak kako je 2017. godine u Hrvatskoj djelovalo 150 naivnih slikara, od koji je samo njih 11 tada bilo upisano u registar hrvatskih umjetnika te se stoga smatraju profesionalnim naivnim umjetnicima. Ostalih 139 naivnih slikara ubraja se u kategoriju amatera.

3.2.3. Elementi i motivi vizualnog stila

U naivnom slikarstvu zastupljene su sve grane slikarstva: mrtva priroda, krajolici, vedute gradova, portreti, aktovi, interijeri, figuralne kompozicije.

Naivna umjetnost uvijek je u svojem doživljaju otkrivala svoju izvornost i nevinost, a emotivnost je pretpostavljena racionalizmu i intelektualnim spekulacijama. Umjetnici naive u svojim djelima pokazuju radost života, zaboravljenu prirodu, minulo djetinjstvo, živu imaginaciju i često zaboravljeno „čuđenje nad svijetom“. No, ne treba misliti da je naiva tek idilična umjetnost. U njezinu se izričaju ogleda i tamna strana življenja – fantastika dubljega značenja, tragika i simbolika, čak i irealnost (Crnković, 2000).

Povjesničari umjetnosti razlikuju dva razdoblja u naivnoj umjetnosti, ono do Drugog svjetskog rata, kad su se koristili uglavnom socijalno-kritički motivi, da bi nakon rata nastupilo razdoblje tzv. lirske idealizacije života na selu i sklonost fantastici.

Umjetnici naive izražavaju prepoznatljivim figurativnim stilom, no treba napomenuti da to nije figuracija bazirana na temeljima akademskog realizma. Vjerojatno u tome i leži tajna uspjeha ovoga slikarstva. Večenaj Živičnjak (2017) smatra kako je činjenica da su umjetnici naive bili isključeni iz širih kulturnih i umjetničkih događanja, odnosno živjeli su na rubovima zbivanja, također pomogla njihovoj iznimnoj kreativnosti jer su se oslanjali na sebe i život oko sebe, a ne na umjetnost radi umjetnosti (Večenaj Živičnjak, 2017).

Slika 3.5. Ivan Generalić „Jelenski svati“, 1959.

Slika 3.6. Ivan Generalić „Razapet pijetao“, 1976.

3.3. Analiza prezentacije plakata

Cilj plakata je potaknuti Hrvatsko stanovništvo te osvijestiti o samom problemu iseljništva. Plakati će biti prezentirani kroz medijsku kampanju kao šest najviše iseljenih regija Hrvatske. Ideja plakata je prikazati pejzaže od same ljepote naseljenosti i zbrinutosti za sam krajolik te isto tako prikazati istu tu napuštenost. Cilj kampanje je osvijestiti Hrvatski narod o svim mogućim posljedicama iseljavanja te samog ugrožavanje i zapuštenosti prirode. Glavni slogan je „Očuvajmo naša sela i gradove. Zaustavimo iseljavanje mladih iz Hrvatske.“ Kojim želimo potaknuti prvenstveno mlade ljude, koje su sve posljedice iseljavanja. Naime, slogan poziva građane da se osvijeste o samom problemu iseljništva te da zaustavimo i očuvamo prirodne ljepote koje nam pruža naša zemlja. Plakati će biti prikazani u citylight-u te na svim javnim mjestima kao što su prijevozna sredstva poput tramvaja, autobusa, trgovačkih centra. Ideja je da se prezentiraju kroz medijsku kampanju iz razloga što će na taj način brže i efikasnije doprijeti do većeg broja ljudi.

Mock up city light, plakat „Dalmacija“

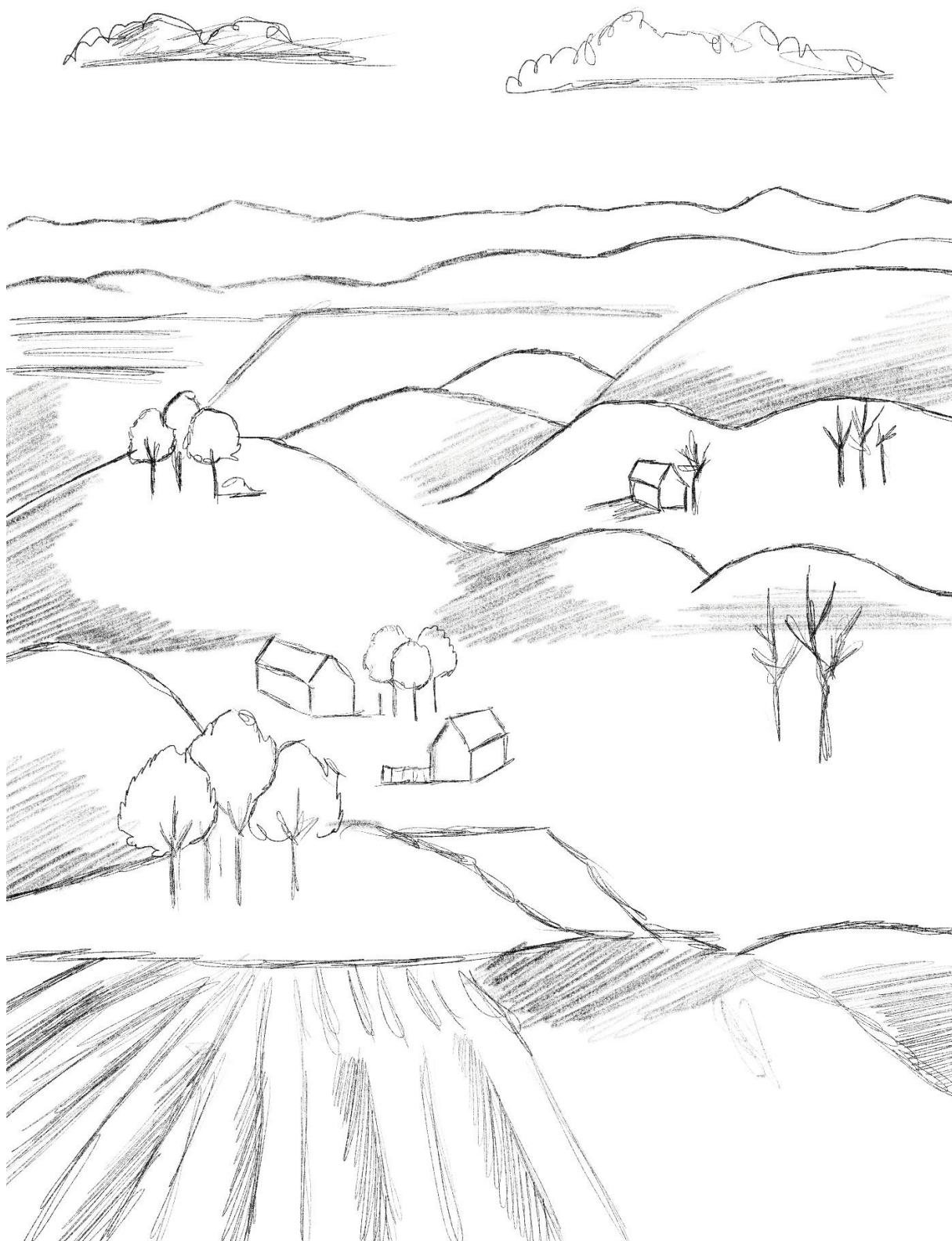
4. Finalna vizualna rješenja

Prije samog početka izrade ilustracija za plakat proučavala sam radove naivnih umjetnika kako bih dobila inspiraciju i ideju. Najviše me inspirirao Ivan Generalić. Njegovi se crteži karakteriziraju uporabom stroge linije te plošnošću. Koristio se jasnom i oštrom crtom kao osnovnim izričajem. Privukao me odabirom motiva te samog odabira boja koje jasno daju na značenju slike.

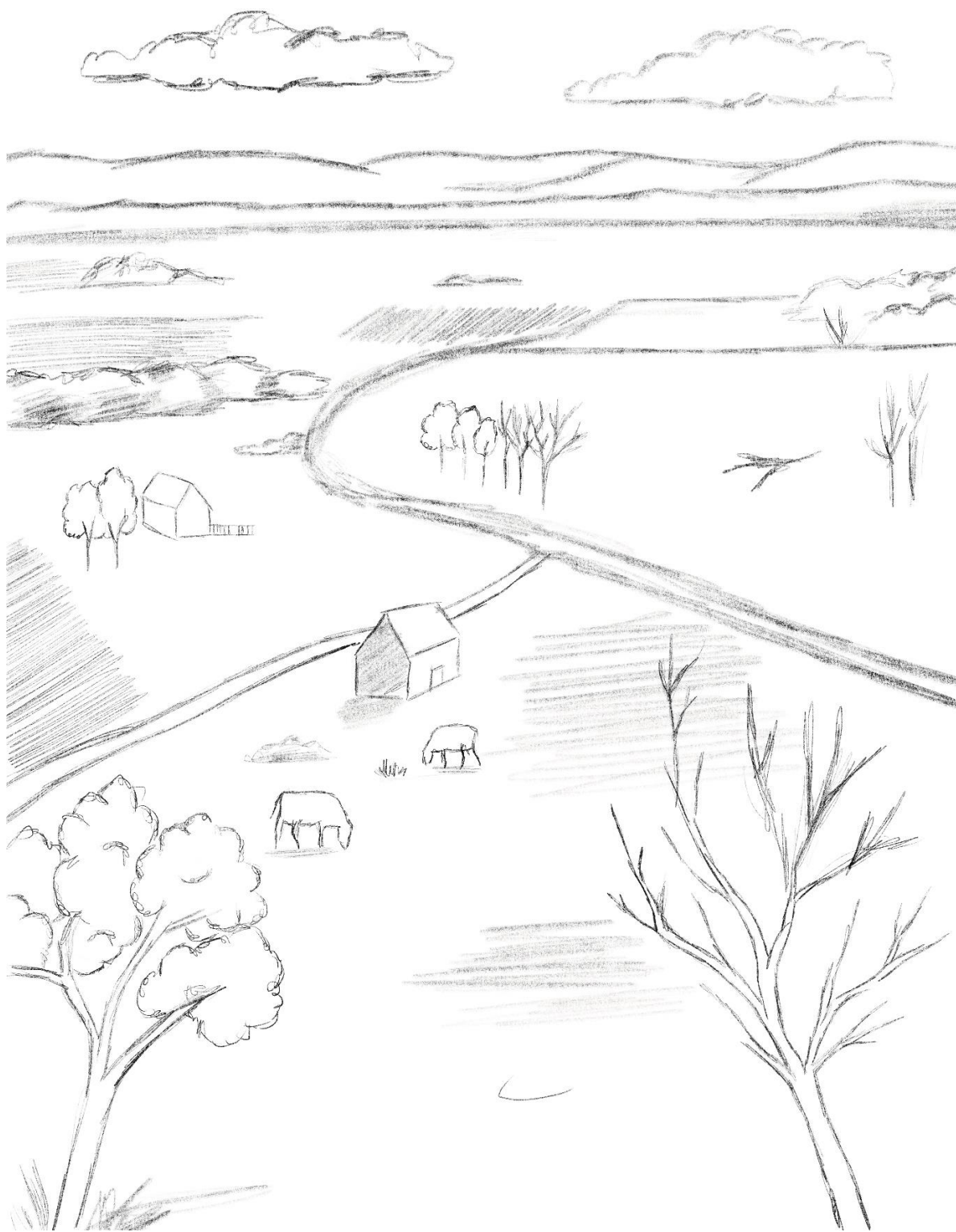
4.1. Proces izrade ilustracija

Praktični dio rada započela sam istraživanjem nenaseljenih regija te sam odabrala šest najviše nenaseljenih mjesta u Hrvatskoj a to su Slavonija, Podravina, Zagorje, Posavina, Gorski Kotar i Dalmacija. Za početak sam napravila grubu skicu samih pejzaža i postavila neke od glavnih motiva. Ideja samog rada je prikazati s lijeve strane bogatu prirodu naseljenu ljudima te obrađene i zbrinute zemlje dok je s desne strane prikazana sva ta napuštenost samog krajolika. Sam proces izrade plakata napravljen je digitalno u procreate programu.

Slika 4.1. skica Zagorja

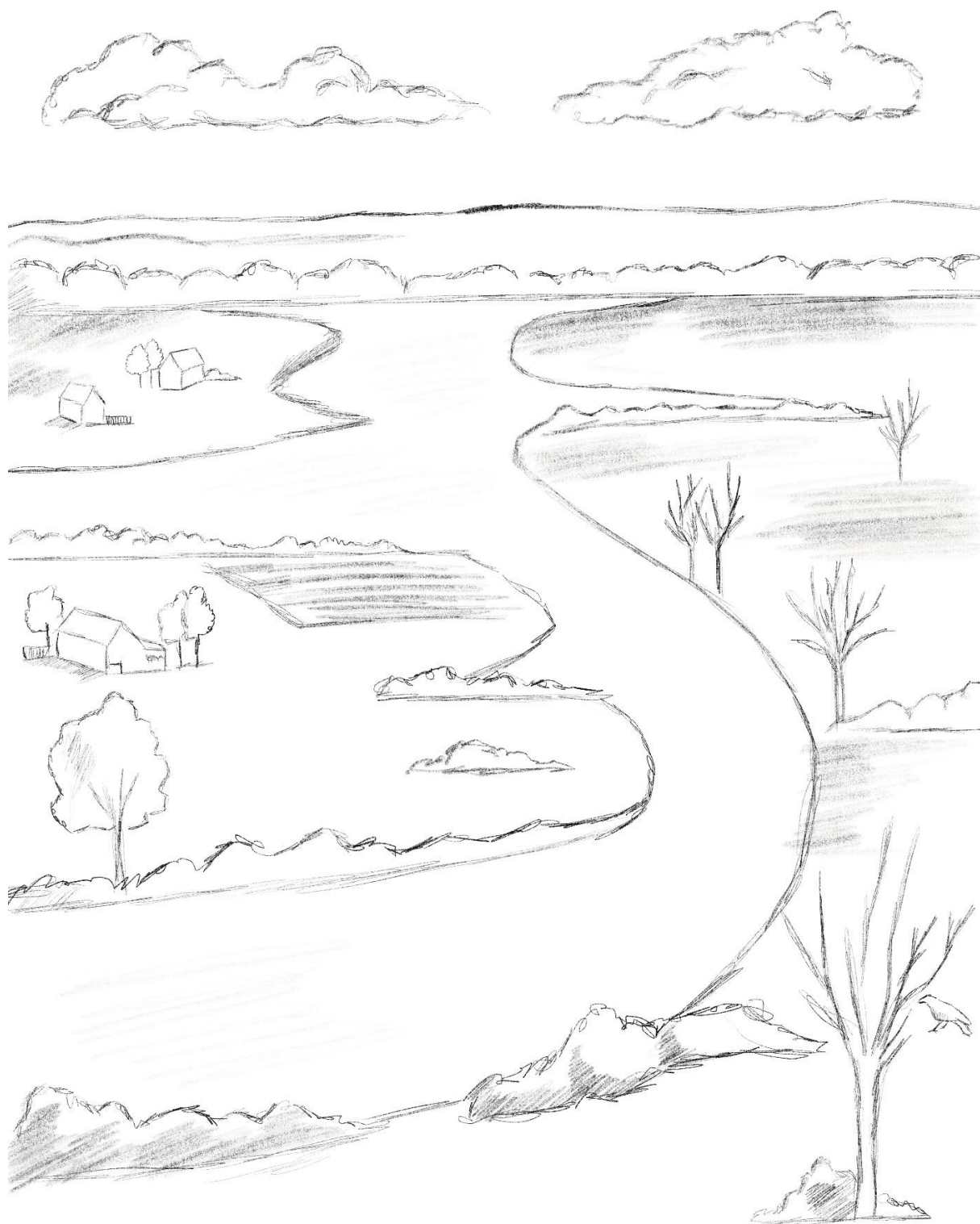

Slika 4.2. skica Slavonije

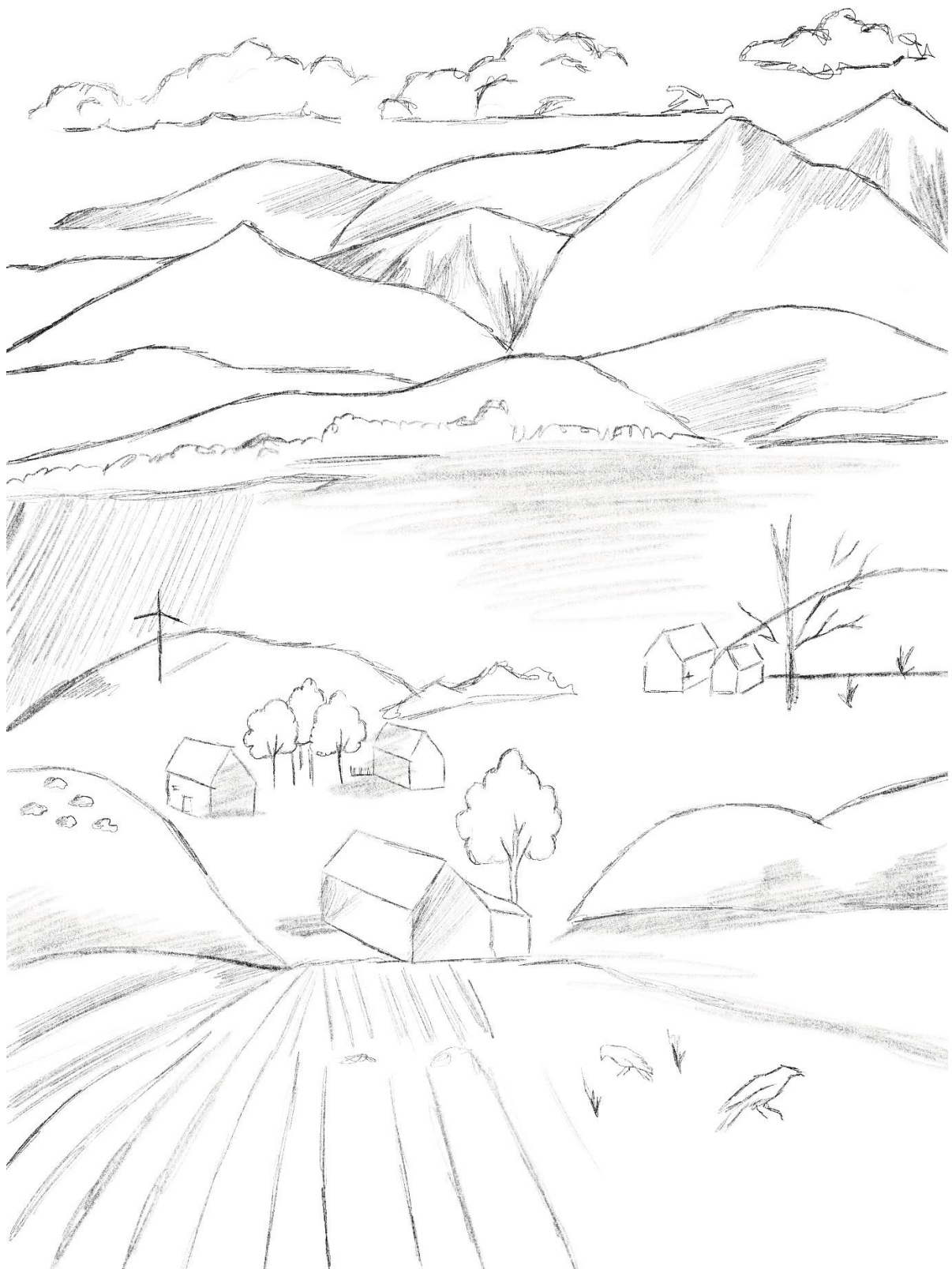

Slika 4.3. skica Podravine

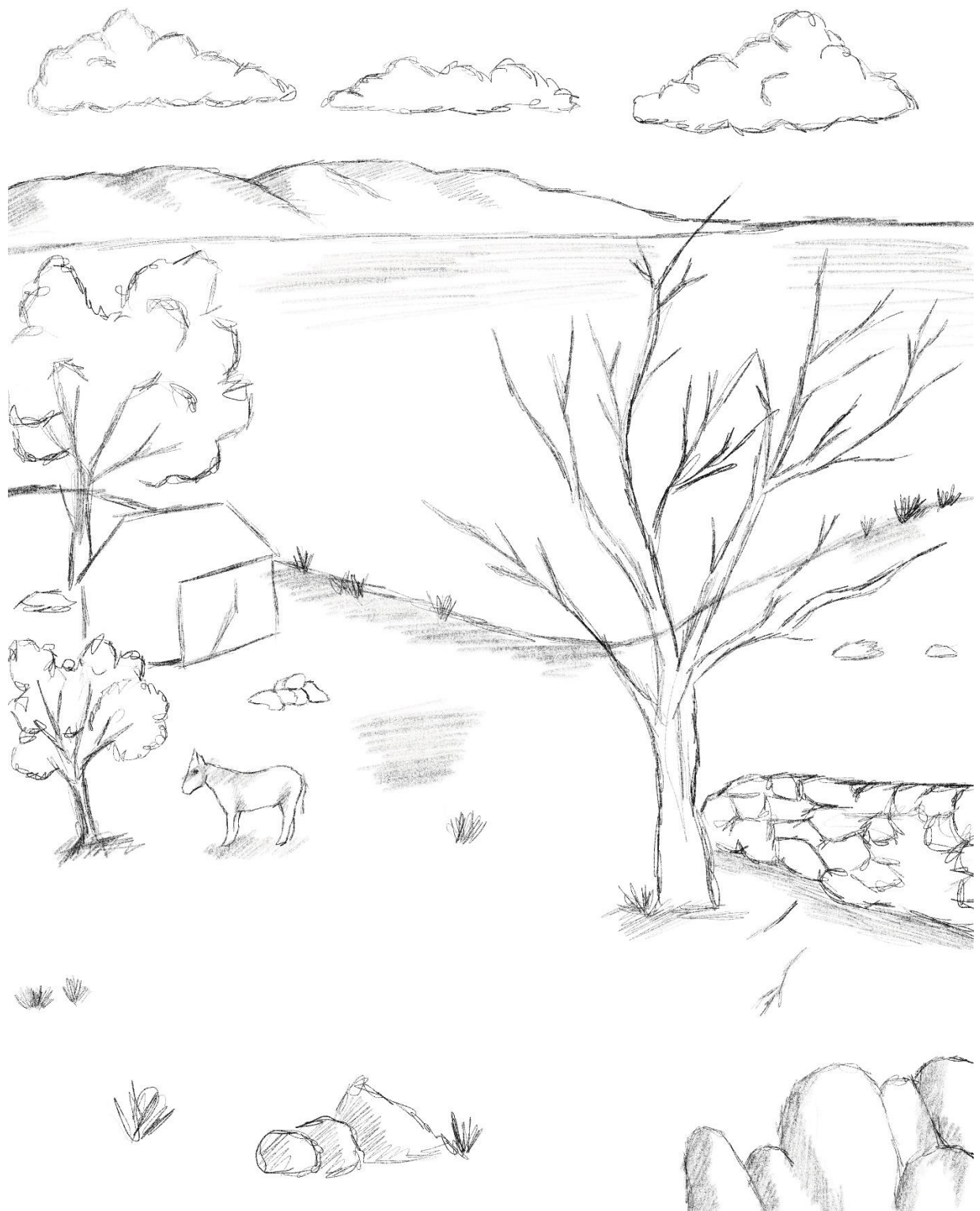

Slika 4.4. skica Posavine

Slika 4.5. skica Gorskog kotara

Slika 4.6. skica Dalmacije

4.2. Ilustracije

Ilustracije su napravljene digitalno u procreate programu te su korišteni glavni motivi određenih regija. Cilj plakata je predočiti samu ljepotu Hrvatske i ujedno prikazati zapuštenost koja slijedi iseljavanjem naroda.

Ilustracija Zagorja

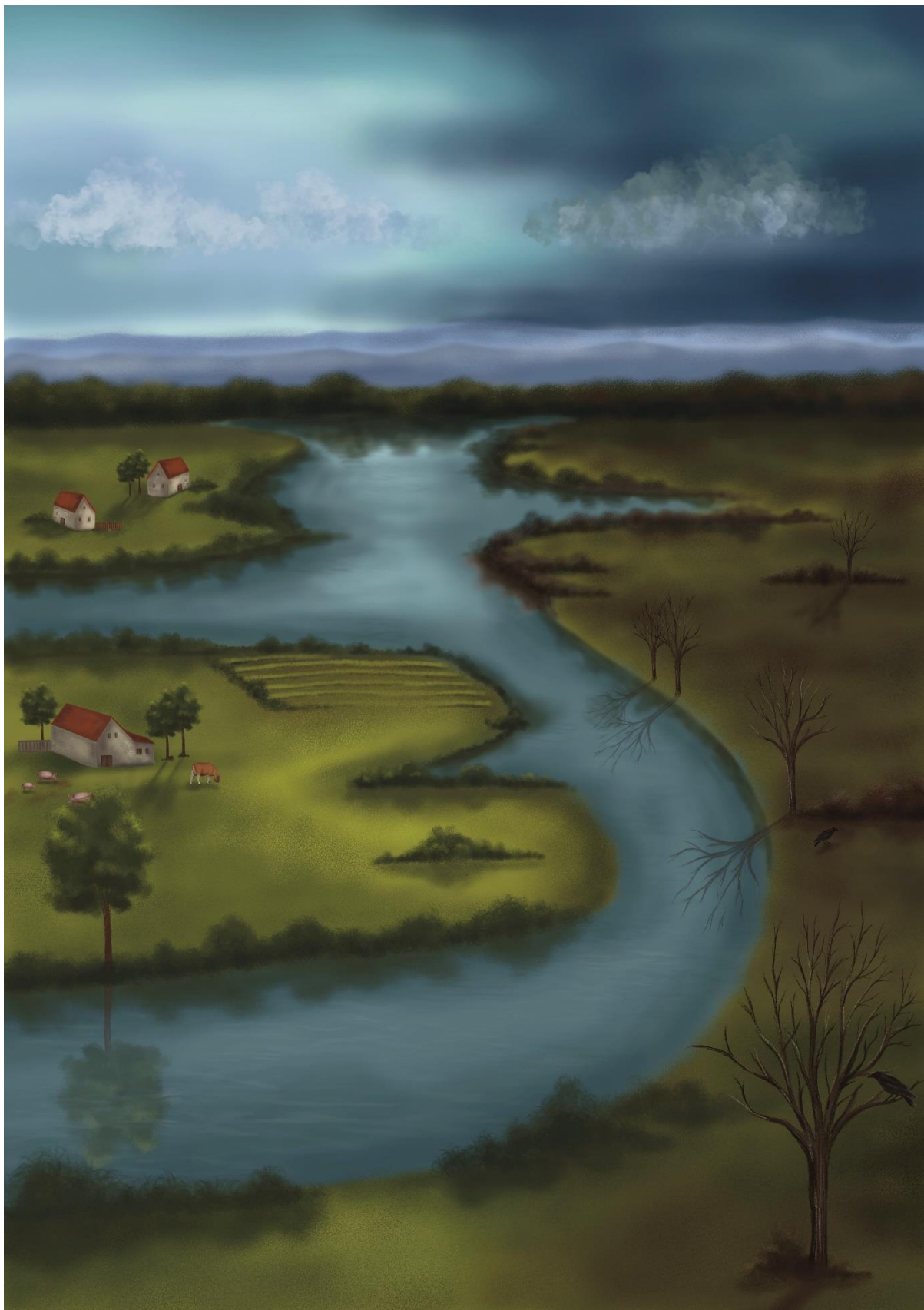

Ilustracija Slavonije

Ilustracija Podravine

Ilustracija Posavine

Ilustracija Gorskog kotara

Ilustracija Dalmacije

4.3. Slogan i tekst

Naslov plakata glasi imenom određene regije. Glavni slogan plakata je „ Očuvajmo naša sela i gradove. Zaustavimo iseljavanje mladih.“ Ispod slogana dolazi body copy koji nam daje podatak koliki postotak ljudi je iselilo u posljednjih par godina iz određene regije.

Headline tj. glavni naslov plakata pisan je Futura extrabold pismom te je dodatno oblikovan u programu sa određenim dodatcima.

Copy tj. slogan pisan je Futura bold pismom, veličina fonta je 28pt.

Body copy je pisan Futura medium pismom, veličina fonta je 25pt.

SLAVONIJA

Očuvajmo naša sela i gradove. Zaustavimo iseljavanje mladih iz Hrvatske.

U razdoblju od 2011. do 2021. godine iz Slavonije je iselilo 108 424 ljudi.

R 194 G 186 B 156
C 21 M 20 Y 38 K 0

R 121 G 112 B 94
C 50 M 50 Y 64 K 9

4.4. Tipografija

Futura medium

abcdefghijklmnopqrstuvzyx
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Futura bold

abcdefghijklmnopqrstuvzyx
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Futura condensed extrabold

abcdefghijklmnopqrstuvzyx
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

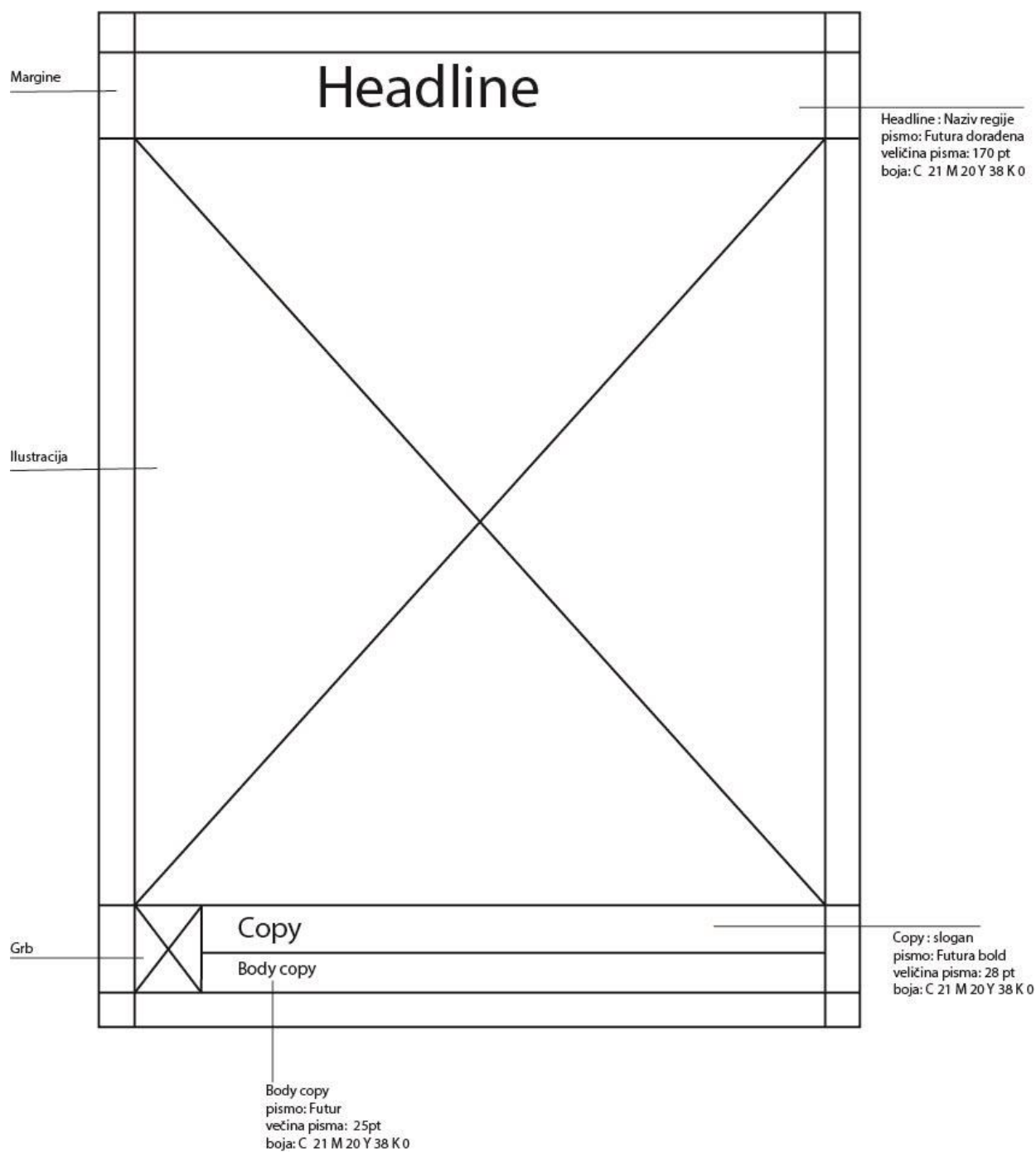

R 194 G 186 B 156
C 21 M 20 Y 38 K 0

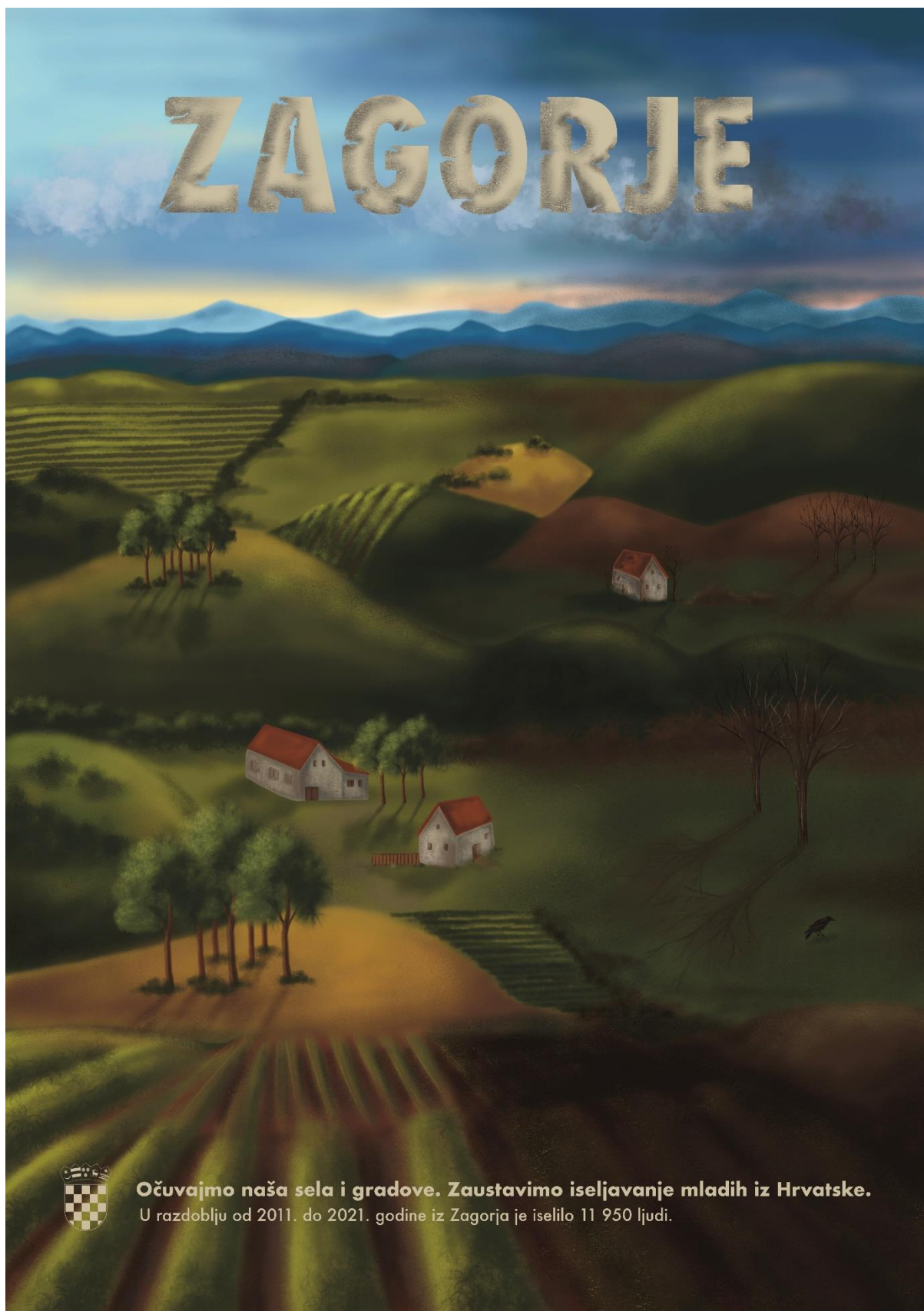

R 121 G 112 B 94
C 50 M 50 Y 64 K 9

4.5. Prijelom plakata u mreži

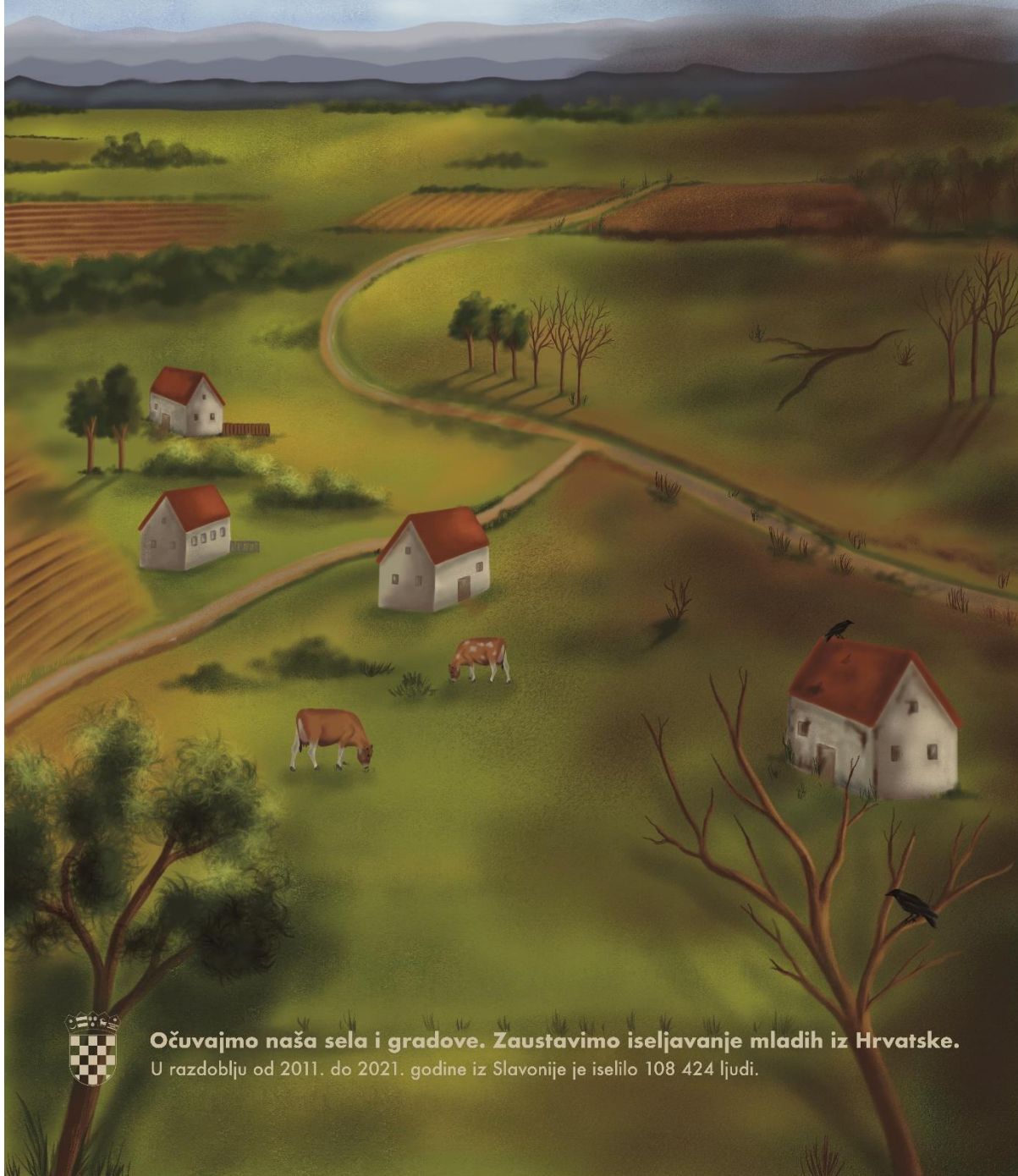
4.6. Finalni plakati

Plakat Zagorja

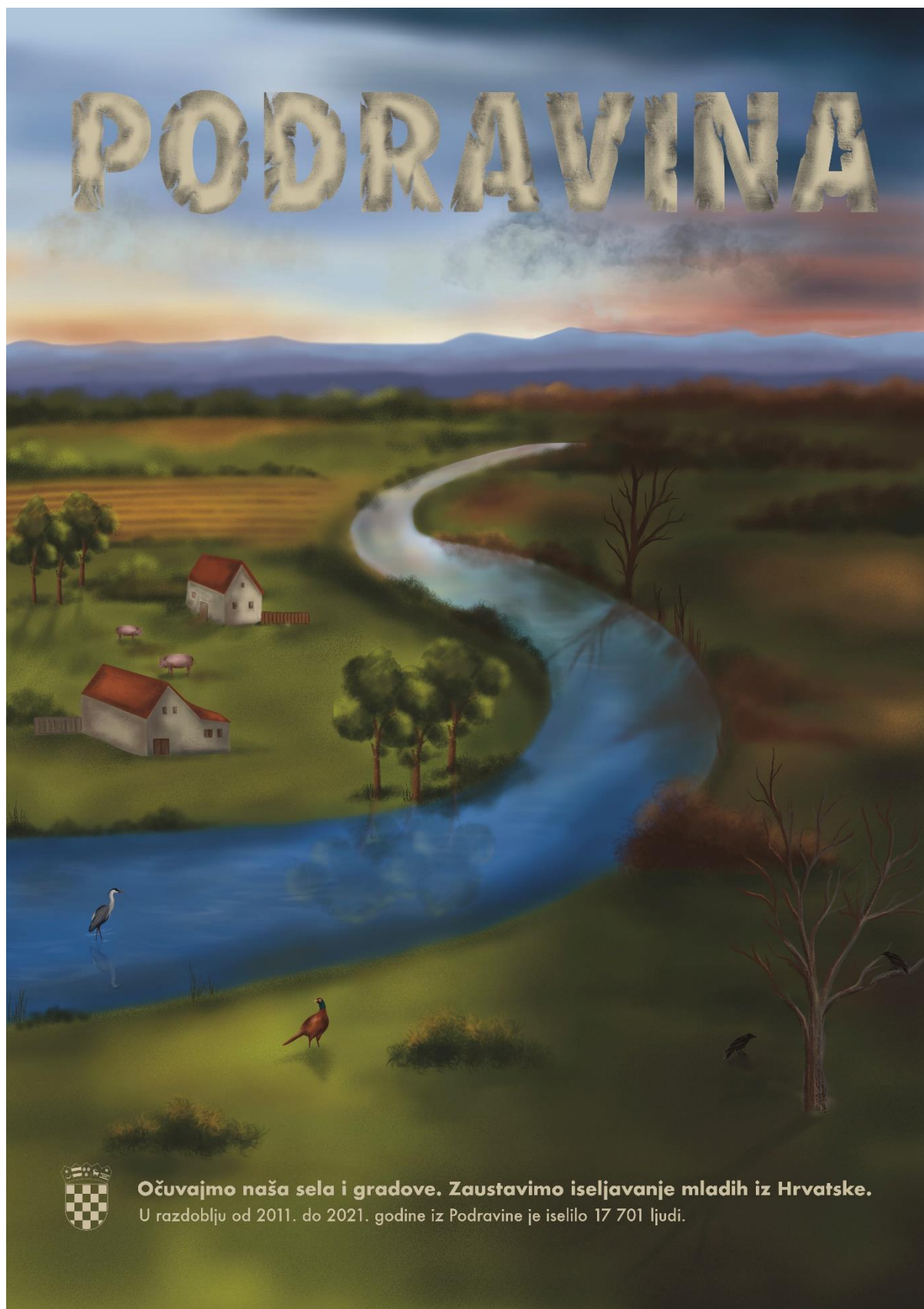

SLAVONIJA

Očuvajmo naša sela i gradove. Zaustavimo iseljavanje mladih iz Hrvatske.
U razdoblju od 2011. do 2021. godine iz Slavonije je iselilo 108 424 ljudi.

Plakat Slavonije

Očuvajmo naša sela i gradove. Zaustavimo iseljavanje mladih iz Hrvatske.
U razdoblju od 2011. do 2021. godine iz Podravine je iselilo 17 701 ljudi.

Plakat Podravine

POSAVINA

Očuvajmo naša sela i gradove. Zaustavimo iseljavanje mladih iz Hrvatske.
U razdoblju od 2011. do 2021. godine iz Posavine je iselilo 75 083 ljudi.

Plakat Posavine

Plakat Gorskog kotara

DALMACIJA

Očuvajmo naša sela i gradove. Zaustavimo iseljavanje mladih iz Hrvatske.

U razdoblju od 2011. do 2021. godine iz Dalmacije je iselilo 58 520 ljudi.

Plakat Dalmacije

4.7. Vizualizacija primjene plakata

City light, plakat „Slavonija“

City light, plakat „Posavina“

City light, plakati „Podravina“ i „Zagorje“

Autobusna stanica, plakati „Gorski kotar“ i „Dalmacija“

City light, plakat „Dalmacija“

Pothodnik, plakat „Gorski kotar“

5. Testiranje

Proveden anketa napravljena u sklopu istraživanja u Googleovu obrascu te je poveznicom poslana ispitanicima preko društvenih mreža. Prikupljeno je 32 ispitanika različitih dobnih skupina.

5.1. Izrada Ankete

Ispitanici na temelju njihovog trenutnog znanja o iseljeništvu Hrvata i naivnoj umjetnosti odgovorili na sljedeća pitanja:

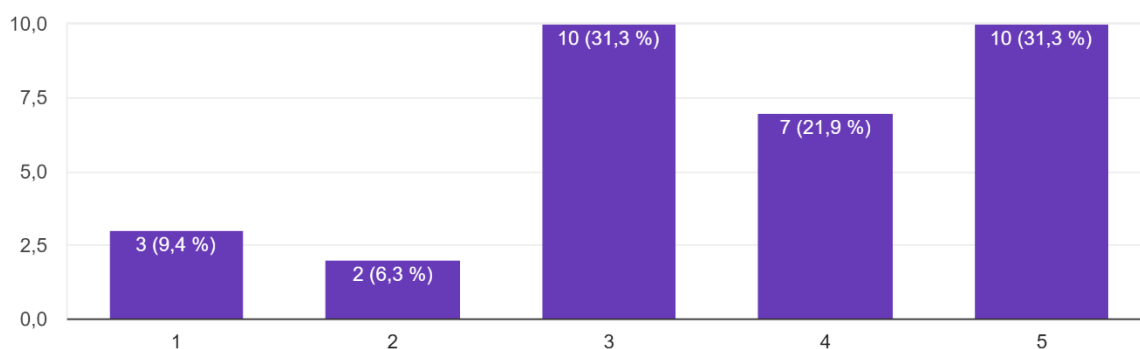
- Koliko ste upućeni u problem iseljavanja iz Hrvatske?
- Za koje područje Hrvatske smatrate da je u posljednjih deset godina najviše pogođeno problemom iseljavanja?
- Jeste li se ikada susreli s nekom vrstom plakata koji upućuju na problem iseljavanje Hrvata?
- Smatrate li da bi takve vrste plakata mogle potaknuti ljude da probaju nekako riješiti taj problem?
- Zna li kako izgledaju djela naivnih umjetnika?
- Jeste li se u zadnje vrijeme susreli s nekim djelom naivne umjetnosti?
- Smatrate li da je bitno vratiti naivnu umjetnost iz zaborava?
- Smatrate li ovu seriju plakata atraktivnom?
- Koje elemente biste izdvojili kao kvalitetno izvedene?
- Razumijete li smisao ovih plakata?
- Smatrate li da plakati izgledaju kao da su napravljeni u stilu naive?
- Smatrate li da plakati šalju dovoljno jaku poruku?
- Ocjenom od 1 do 5 ocijenite Vaše zadovoljstvo s novim plakatima.

5.2. Utvrđivanje uspješnosti kroz anketu

Cilj anketnog istraživanja bio je prikupiti mišljenja i stavove ljudi različitih dobnih skupina o uspješnosti samih ilustracija te upućenosti u samo iseljništvo Hrvatskog naroda i naivne umjetnosti. Analizom obrađenih rezultata došli smo do sljedećih podataka: U istraživanju 31,3 % ispitanika je upućenu u problem iseljavanja iz Hrvatske dok njih 9,4 % nisu uopće upućeni. Većina ispitanika čak 75% smatra kako je Slavonija jedna od najviše pogođenih regija problemom iseljavanja. 53.1% ispitanika je upućeno u sam izgled naivne umjetnosti dok njih 37,5 % se susrelo sa nekim umjetničkim djelom. Većina ispitanika čak 84,4% smatra da je bitno vratiti naivnu umjetnost iz zaborava.

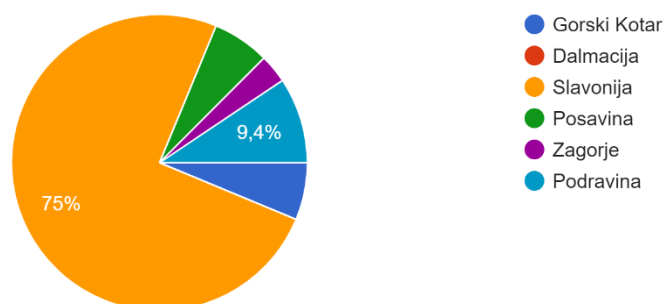
Koliko ste upućeni u problem iseljavanja iz Hrvatske?

32 odgovora

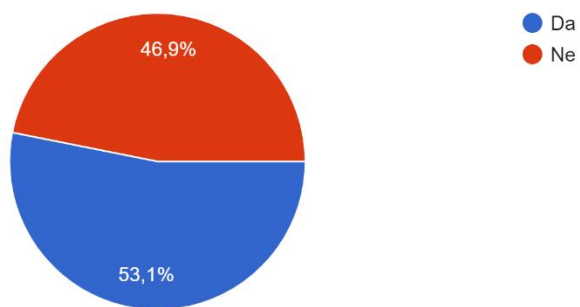
Za koje područje Hrvatske smatrate da je u posljednjih deset godina najviše pogođeno problemom iseljavanja?

32 odgovora

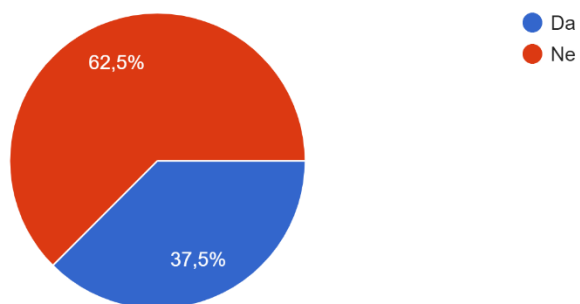
Znate li kako izgledaju djela naivnih umjetnika?

32 odgovora

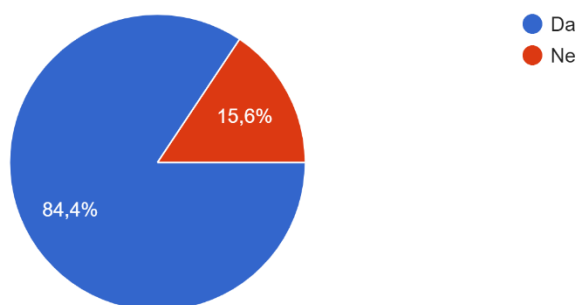
Jeste li se u zadnje vrijeme susreli s nekim djelom naivne umjetnosti?

32 odgovora

Smatrate li da je bitno vratiti naivnu umjetnost iz zaborava?

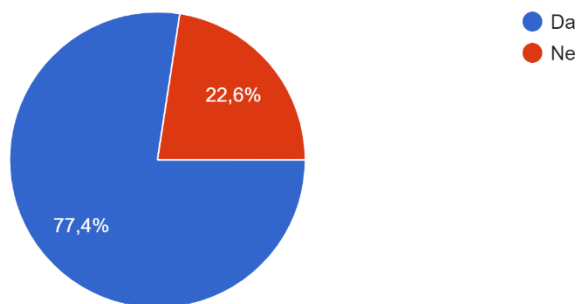
32 odgovora

U drugom djelu ankete prikupljene su informacije o samoj izvedbi plakata. Ispitanike se kroz anketu ispitala sama uspješnost plakata i utjecaj koji pridonose na iseljništvo naroda. Na pitanje shvaćanja same izvedbe plakata dobili smo 90,6 % potvrdan odgovor što samim time možemo zaključiti uspješnost ilustracija. 77,4 % ispitanika smatra da su plakati napravljeni u stilu naivne umjetnosti dok njih 75% smatra da šalju dovoljno jaku poruku.

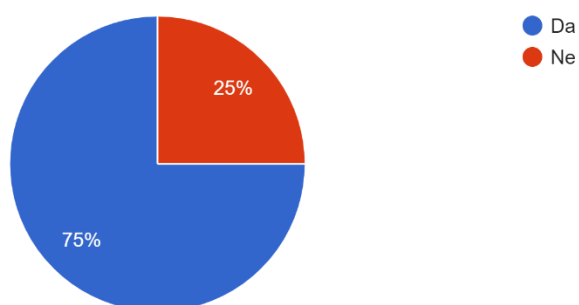
Smatrate li da plakati izgledaju kao da su napravljeni u stilu naivne?

31 odgovor

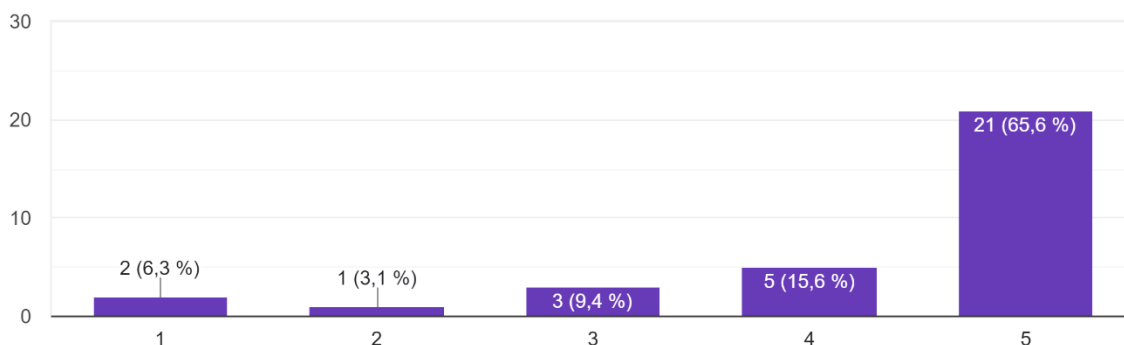
Smatrate li da plakati šalju dovoljno jaku poruku?

32 odgovora

Ocjenom od 1 do 5 ocijenite Vaše zadovoljstvo s novim plakatima.

32 odgovora

Zaključak

Iseljavanje Hrvatskog naroda je posljednjih godina aktualna tema današnjice te iz godine u godinu sve veći broj stanovnika iseljava u druge zemlje. Ljudi neprestano napuštaju svoje domove u potrazi za kvalitetnijim i boljim životom. To stvara niz problema za narod koji ostaje i za Domovinu općenito zbog čega se narušava demografska slika. Želim probuditi svijest o tome kolike razmjere taj problem ima te koliko utječe na sve nas sveukupno, kao narod. Samim time podignuti spoznaju o značaju naivne umjetnosti koja ima veliki potencijal za rast interesa. Ovim radom htjela sam potaknuti prvenstveno mlade ljude na sam problem iseljništva te ujedno i ukazati na svu ljepotu koju nam pruža naša domovina. U konačnici ovim radom prikazana je važnost iseljavanja. Nadam se da će plakati doprinijeti i probuditi samu svijest o problemu te da će njihova funkcija u krajnjem slučaju biti korisna te stvoriti benefite kojima su namijenjeni.

Literatura

1. AKRAP, A. Demografski slom Hrvatske: Hrvatska do 2051. *Bogoslovska smotra*, vol. 85, br. 3, (2015), 855-868.
2. AKRAP, A. Promjene broja i prostornog razmještaja stanovništva Hrvatske i županija, 1961. – 2011. *Migracije i razvoj Hrvatske/Puljiz, Vlado; Tica, Josip; Vidović, Davorko (ur.). Zagreb: Hrvatska gospodarska komora*, (2014), 25-69.
3. BAUČIĆ, I. Sažetak. *Acta Geographica Croatica*, 12. (1.), (1973), 112-118.
4. Computer arts collection. Part 3, illustrations – Future Publishing (2012)
5. CRNKOVIĆ, V. *Hrvatski muzej naivne umjetnosti*. Zagreb, 2000.
6. EUROSTAT. *EU key indicators*. (2019). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>, pristupljeno: 01.02.2023.
7. EUROSTAT. *First permits by reason, length of validity and citizenship*. Eurostat. (2019). URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=migr_resfirst, pristupljeno: 01.02.2023.
8. GREGUROVIĆ, S., MLINARIĆ, D. The Challenges of Migration Policies in Croatia: Migration History, Trends and Prospects. *AEMI Journal*, 10, (2012), 99–113.
9. *Hrvatska enciklopedija. Naivna umjetnost. (2023)*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42819>, pristupljeno: 31.01.2023.
10. HZMO. *Pension Fund Croatia*. (2023). URL: <http://mirovinskifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/DEMOGRAFSKA-KONFERENCIJA-stjepan-sterc-studija.pdf>, pristupljeno: 31.01.2023.
11. Julian Rothman, Vanessa Davis – Drawn in_a Peek into the inspiring Sketchbooks
12. JURIĆ, T., HADŽIĆ, F. [Posljedice recentnog iseljavanja na obrazovni sustav i dostupnost radne snage u Hrvatskoj i zemljama Zapadnog Balkana. *Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država“ \(2\) Kulturni i demografski aspekti migracija, \(2021\), 200-230.*](#)
13. KRALJEVIĆ, I. [Matica iseljenika Hrvatske 1964. - 1968. *Časopis za suvremenu povijest, vol. 41, br. 1, \(2009\), 71-92.*](#)
14. KRIŽIĆ, N. Prvi muzej naivne umjetnosti u svijetu: uz tridesetogodišnjicu rada i postojanja Galerije primitivne umjetnosti u Zagrebu. *Informatica museologica*, 13 (1-2), (1982), 17-22.
15. LAWRENCE ZEEGEN CRUSH – The fundamentals of illustration (2014)
16. Mark Hattersley, Neil Barnett, Johann Chan – The artists guide to illustration, The ultimate tutorial collection – IDG Communications (2012)
17. NEJAŠMIĆ, I. Depopulacija istočnojadranskih otoka i izumiranje kao moguća demografska perspektiva. *Migracijske i etničke teme*, 7 (1), (1991), 77-99.
18. NEJAŠMIĆ, I. Iseljavanje iz Hrvatske od 1900. do 2001.: demografske posljedice stoljetnog procesa. *Migracijske i etničke teme*, 30 (3), (2014), 405-435.

19. of 44 Fine Artists, Illustrators, Graphic Designers and Cartoonists – Quarry Books (2011)
  20. Stephen Eskilson, *Graphic Design: A New History*, Yale University Press (2012)
  21. ŠPOLJAR, M. Baštinski centar Hlebine kao kulturni i turistički proizvod. *Podravski zbornik*, (38), (2012), 100-113.
  22. VEČENAJ ŽIVIČNJAK, P. Naivno slikarstvo kao ishodišni kulturno-turistički resurs Podravine. *Podravski zbornik*, (43), (2017), 67-88.
  23. VEĆESLAV, H. *Hrvati izvan domovine*. Zagreb: Matica Hrvatska, 1967.
- VINCE, R., DEPLO, J., ROGIĆ NEHAJEV, I. *Čudo Hrvatske naive*. Amalteja, 1996.